http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.4081710

Пинда Ю.В.
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки підприємств та
інформаційних технологій,
Львівський університет бізнесу та права
Номер ORCID: https://orcid.org/0000-0002-6092-6679

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОГО СЕКТОРУ

JEL Classification: J24
SECTION "Economy": Економіка.

Анотація. Обгрунтовано сутність будівельного сектору та його місце в економіці країни. Окреслено провідна роль будівельного сектору в досягненні стратегічних цілей соціально-економічного розвитку. Охарактеризовано підходи щодо інноваційного переозброєння будівельного сектору та пріоритетні напрями розвитку його інфраструктури. Виокремлено стратегічні завдання щодо розвитку наукового потенціалу у будівництві. Запропоновано шляхи підвищення якості підготовки кадрів у будівельному секторі.

Ключові слова: **соціально-економічний розвиток, стратегічні пріоритети, будівництво, будівельний сектор, професійна освіта.**

Annotation. The essence of the construction sector and its place in the country's economy is substantiated. The leading role of the construction sector in achieving the strategic goals of socio-economic development is outlined. Approaches to innovative re-equipment of the construction sector and priority areas of its infrastructure development are described. Strategic tasks for the development of scientific potential in construction are identified. Ways to improve the quality of training in the construction sector are proposed.

The construction sector faces long-term systemic challenges that reflect both global trends and domestic barriers to development. It is, first of all, about strengthening global competition; a new wave of technological change, which strengthens the role of innovation; the growing role of human capital as a major factor in economic development; exhaustion of the potential of the export-raw material model of economic development of Ukraine; the presence of high administrative barriers; artificial shortage of land resources; insufficient development of transport and engineering infrastructure, as well as the shortage of qualified engineering and construction personnel. Solving large-scale economic problems, the construction sector requires the search for optimal technical, technological and organizational solutions that have a multiplier effect for the whole economy.

At the same time, the development of the construction sector should be ensured by an adequate socially oriented state policy for the implementation of highly effective organizational and economic, regulatory, institutional and informational measures, as well as innovative initiatives of participants and contractors of the construction sector. priorities and mechanisms of its development.

It is necessary to create a system of independent assessment of qualifications of specialists in the sector. An important element in improving the quality of their training is the

independent assessment of competencies acquired in the learning process. In order to staff the performance of works that affect the safety of capital construction projects, it is necessary to provide by law for the organization to have certified employees in accordance with the requirements of professional standards. It is necessary to develop and legislate the sequence and periods of obtaining certificates, as well as the procedure for assessing compliance with accepted professional standards for professionals. Innovative development of the construction sector requires fundamentally new approaches to the development of human resources, taking into account the professions that will be in demand in the construction sector of Ukraine in the long run.

Keywords: **socio-economic development, strategic priorities, construction, construction sector, vocational education.**

Вступ

Будівельний сектор знаходиться перед довготривалими системними викликами, що відображають як світові тенденції, так і внутрішні бар'єри розвитку. Йдеться, перш за все, про посилення глобальної конкуренції; нову хвилю технологічних змін, що підсилює роль інновацій; зростання ролі людського капіталу як основного чинника економічного розвитку; вичерпання потенціалу експортно-сировинної моделі економічного розвитку України; наявність високих адміністративних бар'єрів; штучного дефіциту земельних ресурсів; недостатнього розвитку транспортної та інженерної інфраструктури, а також дефіциту кваліфікованих інженерних і будівельних кадрів. Вирішуючи масштабні економічні завдання, будівельний сектор вимагає пошуку оптимальних техніко-технологічних і організаційних рішень, що володіють мультиплікативним ефектом для всієї економіки.

При цьому розвиток будівельного сектору повинен забезпечуватися адекватною соціально орієнтованою державною політикою щодо здійснення високоефективних організаційно-економічних, нормативно-правових, інституційних та інформаційних заходів, а також інноваційними ініціативами учасників і контрагентів будівельного сектору (на засадах відчуття й розуміння необхідності органічної цілісності) щодо реалізації стратегічних пріоритетів і механізмів його розвитку.

Метою статті є обгрунтування шляхів підвищення якості професійної освіти у контексті реалізації стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку будівельного сектору.

Результати дослідження

Стратегічні пріоритети розвитку будівельного сектору повинні орієнтуватися на посилення його конкурентоспроможності, що своєю чергою забезпечить формування безпечного і комфортного середовища життя і діяльності людини, відповідного високим стандартам якості та ефективності. Для цього необхідне інноваційне переозброєння будівельного сектору, формування і синхронізація галузевого інноваційного циклу, що передбачає:

- створення умов для впровадження інновацій з метою підвищення продуктивності праці, зниження матеріаломісткості, енергоємності і собівартості будівництва;
- збільшення частки інноваційної продукції, розробок і технологій у сфері інженерії, проектування, виробництва будівельних матеріалів, будівельних технологій і техніки, управління будівництвом;
- забезпечення розвитку кластерних об'єднань в інфраструктурному і промисловому будівництві;
- формування і реалізація програм інноваційного розвитку національного та регіонального рівня; впровадження технологій інформаційного і математичного моделювання повного життєвого циклу для об'єктів будівництва, включаючи оцінку і управління інвестиційними ризиками по всіх аспектах планування, оптимізацію процесів проектування, будівництва, експлуатації та утилізації;
- розвиток системи ведення цифрового чергового масштабного топографічного плану забудованих і підлягаючих забудові територій України;

– впровадження в промисловість будівельних матеріалів, виробів і конструкцій інноваційних технологій, спрямованих на вирішення завдань заміщення імпорту, скорочення частки мінеральної сировини і його заміну промисловими відходами.

Основні напрями інноваційного розвитку будівельного сектору повинні забезпечити гармонійний розвиток житлового, інфраструктурного, промислового будівництва і сприяти підвищенню якості середовища життя та діяльності населення з різним рівнем доходів і потреб в житловому будівництві; містобудуванні; інфраструктурному і промисловому будівництві; інженерних дослідженнях; архітектурно-будівельному проектуванні; промисловості будівельних матеріалів, виробів та конструкцій; технічному регулюванні; державному управлінні; саморегулюванні; кадровій політиці; галузевій науці. Обмежені можливості щодо формування необхідної інфраструктури належного рівня якості призводять до істотних обмежень процесів розвитку пріоритетних напрямів української економіки.

Інноваційний шлях розвитку зумовлює появу низки завдань, що визначають необхідність масштабного підвищення інвестиційної активності, зростання обсягів капітальних вкладень в нове будівництво, реконструкцію і технічне переозброєння існуючих основних фондів, якісного прогресу наукової та інженерної основ технології, організації, економіки та управління, поряд з випереджаючим розвитком виробничого і кадрового потенціалу у будівельному секторі та його матеріально-технічної бази. В зв'язку з цим одним з пріоритетів інноваційного розвитку української економіки має стати випереджальний інноваційний розвиток саме будівельного сектору, при якому враховувалися б не тільки поточні, а й майбутні потреби економіки держави в середньостроковій і довгостроковій перспективах.

Таким чином, пріоритетними напрямами розвитку інноваційної інфраструктури будівельного сектору є наступні:

– забезпечення у взаємодії з центральними та регіональними органами виконавчої влади створення та підтримки територіальних науково-інноваційних кластерів;
– забезпечення додаткової підтримки інших територіальних утворень, що мають високий науковий та інноваційний потенціал;
– забезпечення цілеспрямованої підтримки вдосконалення діяльності об'єктів інноваційної інфраструктури;
– формування інноваційного центру (національного рівня) у будівельному секторі.

Стратегічними завданнями щодо розвитку наукового потенціалу у будівельному секторі є активізація наукової діяльності, здатної проводити фундаментальні, пошукові і прикладні дослідження з актуальних для будівництва напрямів.

В тому зв'язку необхідною є реалізація наступних завдань:

– розвиток мережі конкурентоспроможних профільних освітніх та наукових організацій, ефективно взаємодіючих між собою, а також з компаніями реального сектора економіки, що забезпечують підготовку висококваліфікованих кадрів, виконання фундаментальних, пошукових і прикладних наукових досліджень з урахуванням пріоритетних напрямків інноваційного розвитку будівельного сектору;
– створення поліцентричної системи галузевих наукових і інноваційних центрів;
– забезпечення дієвої галузевої підтримки науково-дослідної діяльності.

Необхідним є адекватне планування і підвищення ефективності результатів функціонування системи освіти у відповідності до сучасних і перспективних потреб реального сектора національної економіки у виробничому, технологічному, інноваційному та територіальному аспектах.

Сьогодні система початкової професійної освіти є фактично скасованою, система середньої професійної освіти гостро потребує якісної перебудови в частині відповідності новій моделі освіти, рівню і масштабу галузевої відповідальності і економічної мотивації. Ситуація ускладнюється фактичною відсутністю методології та ефективно діючої системи планування потреби, моніторингу та управління галузевим кадровим потенціалом на національному і регіональному рівнях.

До основних галузевих особливостей, що визначають інерцію в викладеному аспекті, слід віднести приватну форму власності більшості підприємств і, як правило, недостатній горизонт

планування їх виробничої (економічної) активності для забезпечення необхідного рівня професійної і соціальної відповідальності та відсутність достатньої мотивації.

Для підвищення якості підготовки кадрів в галузі, а також в умовах, коли практично відсутній державний контроль над підвищенням кваліфікації і професійною перепідготовкою фахівців необхідно посилити значимість процедури проходження галузевої професійно-громадської акредитації. Зокрема, з метою оформлення допуску для виконання робіт, що впливають на безпеку об'єктів капітального будівництва, доцільно закріпити вимогу проходження процедури підвищення кваліфікації фахівців, у відповідності до навчальних програмам, які пройшли професійно-громадську акредитацію роботодавцями, їх об'єднаннями або уповноваженими ними організаціями.

Ряд сучасних організаційних ініціатив в частині включення до системи галузевої додаткової професійної освіти структур різних форм власності та підпорядкованості, які не мають і не планують мати власного необхідного кадрового потенціалу, освітніх програм і лабораторій, орієнтовані виключно на отримання прибутку та обмежені штучними посередницькими функціями, носить небезпечний деструктивний характер і фактично дискредитує систему саморегулювання у будівельному секторі.

Необхідним є створення системи незалежної оцінки кваліфікацій фахівців будівництва. Важливим елементом підвищення якості їх підготовки є незалежна оцінка отриманих в процесі навчання компетенцій. Для кадрового забезпечення виконання робіт, що впливають на безпеку об'єктів капітального будівництва, необхідно законодавчо передбачити наявність в організації сертифікованих працівників відповідно до вимог професійних стандартів. Необхідно розробити і законодавчо встановити послідовність і періоди отримання сертифікатів, а також порядок оцінки відповідності прийнятим професійним стандартам для фахівців. Інноваційний розвиток будівельного сектору вимагає принципово нових підходів до розвитку кадрового потенціалу з урахуванням професій, які будуть затребувані в будівельному секторі України у довгостроковій перспективі.

Прогнозування потреби в нових професіях будівництва вимагає розуміння професійних навичок і вмінь фахівців для кожного етапу його інноваційного розвитку, що дозволить своєчасно розробляти професійні та освітні стандарти для підготовки відповідних потребам розвитку будівництва фахівців. Сталий розвиток будівельного сектору передбачає інтеграцію у високотехнологічні сектори економіки, що вимагає нових професійних навичок (лінгвістичних, комунікаційних, синергетичних, творчих, системних, лідерських, управлінських та ін.), які дозволять працівникам підвищити ефективність професійної діяльності і формувати можливість міжгалузевого трансферу кадрів, технологій і техніки, що повинно адекватно враховуватися при розробці та актуалізації професійних стандартів.

Список використаних джерел

1.Белінська Я. Щодо пріоритетів грошово-кредитної політики в післякризовий період: аналіт. зап. / Національний інститут стратегічних досліджень. URL: http://www.niss.gov.ua/articles/469/

2. Берстенев Г. И. Особенности экономических отношений в инвестиционно-строительной деятельности региона: дис. ... канд. экон. наук. Москва: РГБ, 2005. URL: http://www.dissercat.com/.

3. Пинда Ю. В. Стратегія розвитку будівельного сектору України: монографія. Львів: Растр-7, 2018. 327 с.

4. Пинда Ю. В. Інноваційні аспекти розвитку будівельного сектору економіки України. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Львів, 2015. Вип. 13. С. 57-60.

5. Пинда Ю. В. Інноваційне забезпечення функціонування будівельного сектора крізь призму соціального розвитку. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Львів, 2016. Вип. 16. С. 121-129.

6. Семчук Ж. В. Формування програми розвитку інвестиційних ресурсів освітніх послуг підприємств в умовах підвищеного ризику в системі забезпечення вищої якості життя на засадах проектного управління. Inter-nauka. 2016. № 11. С. 18-21.